

Tanker fra et annet sted

Dagsavisen - 02.07.2008 - Side: 32 - Seksjon: Innenriks

Forfatter: Fredrik Giertsen - E-post: kultur@dagsavisen.no

Pål Kolstø våger å gå både i bredden og dybden med sin nye bok om Russland.

DOKUMENTAR

Pål Kolstø

«Russland - folket, historien, politikken, kulturen»

Aschehoug

Det å skrive bøker om Russland har i 20 år vært et risikabelt forehavende - til det har økonomien vært for uforutsigbar, de politiske aktørenes roller for flyktige og deres uttalelser ditto kryptiske. Med unntak av en håndfull reportasjer fra Tsjetsjenia har så godt som alle vært konsentrert om det som skjer i Moskva og de som står presidenten nær. Det virker som det rett og slett blir for fristende å overfortolke hovedstadens tendenser og statslederens nykker, og klebe dem til nasjonen selv. Dette betyr ikke at disse bøkene nødvendigvis har vært dårlige, de har bare hatt sine begrensninger. Bøkene om Russland som har et ankerfeste dypt i historien og kulturen kommer heldigere fra det, og det er Pål Kolstøs nye bok «Russland» et godt eksempel på.

Riktige spørsmål

Forfatteren er dyktig til å stille de riktige spørsmålene, og han viker ikke av veien for å la svarene forbli tvetydige så lenge de er velbegrunnede. Var Jeltsins beskytning av nasjonalforsamlingen i 1993 en seier eller et tap for demokratiet? Er det sikkert at den økende maktkonsentrasjonen under Putin er et dårlig tegn? Og hvordan står det til med rettsstatsprinsippene i Russland?

Kolstø svarer ikke klart på disse spørsmålene: Skuddene som Jeltsin beordret mot «Det hvite hus» ble i vestlig presse gjerne framstilt som en seier for demokratiet, men Kolstø mener hendelsen avslørte en manglende vilje på begge sider til å rette seg etter de demokratiske spilleregler. Putin blir også karakterisert ved sin dobbelthet: bestående av én del perestrojkamann og én del etterretningsoffiser. Når det gjelder den russiske rettsstat, så skriver han at den er blitt bedre skikket til å håndheve sine lover, men mindre påpasselig med å overholde dem selv.

Sterke kontraster

Det sies ofte at Russland fra tidenes morgen har slitt med et identitetsproblem: Skal man vende seg mot øst eller vest? Denne dikotomien ledsages av mange mer eller mindre konstruerte litterære eller idéhistoriske «dueller»: Tolstoj eller Dostojevskij? Sakharov eller Solzjenitsyn?

Kolstøs egen favoritt er Nikolaj Berdjajev, som i 1947 ga ut boken «Den russiske idé». Berdjajev vurderer her en rekke trekk som han mener er typisk russiske, og Kolstø er ikke snauere enn at han sitter på egenprodusert empirisk materiale omkring dette. Kolstø skriver: «Ifølge Berdjajev består den russiske sjel av sterke motsetninger og kontraster. Russerne elsker like sterkt som de hater, og disse følelsene kan meget raskt slå over i hverandre. De nøyter seg dessuten ikke med teorier, men vil alltid forsøke å sette ut i livet det andre bare fabulerer uforpliktende om.»

Både-og

Kolstø diskuterer også forholdet stat-samfunn og overklasse-underklasse, og trekker linjer langt tilbake til både Peter den store og Nikolaj I. I diskusjonen omkring disse kompliserte spørsmålene kombinerer han sine akademiske reserverasjoner med en god, pedagogisk disponering av stoffet. Hva blir så konklusjonen? «Ikke enten-eller, men både-og», selvsagt!

Om noen skulle personifisere dette, så måtte det være en kombinasjon av den unge og den eldre Dostojevskij, som en gang i 1880 holdt en tale som gjorde at «hysteriske damer måtte leies ut av salen, og en ung mann rakk så vidt å trykke dikterens hånd før han besvimte». Og når det gjelder Putin, så kommer det i all korthet fram at hans støtte i det russiske folk bygger på en dypere gjensidig forståelse som en nesten bør lese denne boken for å få grunnnett.

©Dagsavisen

Version 5.4.5 - Retriever AB - ret-web02.osl.basefarm.net - 21.04.2010 12:01 - W00088 - supportnorge@retriever.no / +47 22 91 03 50